Relatoria del seminari de presentació de l'Avaluació de resultats de l'Escola Municipal de Segones Oportunitats

Setembre 2019-juny 2025

Relatoria
Octubre 2026

Direcció d'Educació
Gerència de Cultura,
Educació i Cicles de Vida

Barcelona

Continguts

1. Introducció 3

2. Objectius del seminari 4

    2.1 Objectius estratègics 4

3. Presentació 5

4. Continguts del seminari 7

5. Ponència marc 8

6. Torn de paraula 11

7. Presentació de l'avaluació d'implementació i resultats 15

8. Torn de paraula 17

9. Principals conclusions i cloenda 20

10. Relació de persones participants 21

1 Introducció

L'EM2O és un servei socioeducatiu que té com a objectiu principal motivar i facilitar el retorn al sistema educatiu i de la formació professional a joves, entre 16 i 21 anys, que han experimentat abandonament escolar prematur (AEP) tant en l'etapa d'estudis obligatoris com en la de postobligatoris i es troben en situacions de risc d'exclusió social.

L'Escola ha promogut i participat en espais de reflexió sobre l'AEP com els fòrums d'abandonament educatiu (Consell Municipal de la Formació Professional de Barcelona, 2022-2023, 2024-2025), el programa Activa't de la Fundació Ferrer i Guàrdia (Ministeri de Sanitat, Consum i Benestar Social, 2021, 2022 i 2023) i la Plataforma Zero Abandonament (Fundació Jaume Bofill —actualment Equitat—, 2023).

També s'han encomanat recerques i avaluacions del servei per generar coneixement a fi de prendre decisions, millorar l'eficàcia i eficiència de les intervencions públiques i per retre comptes davant la ciutadania, entre les quals destaquen: l'Informe d'oportunitats educatives (Institut Metròpoli, edicions 2022 i 2024), l'avaluació de la implementació de la primera edició de l'Escola Municipal de Segones Oportunitats (Ivàlua, 2021), i l'abandonament i la continuïtat escolar a la formació professional des de la perspectiva del professorat i l'alumnat (GESP-UAB, 2024).

Després de sis cursos de funcionament de l'EM2O, a finals del curs 2024-2025 la consultora Spora ha dut a terme una nova avaluació de l'escola, centrada en la implementació i els resultats obtinguts.

La Direcció d'Educació de l'Ajuntament de Barcelona creu oportú convocar un seminari de treball per presentar aquesta avaluació a les persones i entitats que estan vinculades a l'AEP i que conformen un ecosistema de cooperació en la lluita contra aquest fenomen, com són l'Administració pública, la universitat i les entitats socials.

2 Objectius del seminari

• Reflexionar, dialogar i debatre amb persones expertes de l'Administració pública, universitats i entitats socials sobre el fenomen de l'AEP i la tasca que desenvolupa l'Escola Municipal de Segones Oportunitats (EM2O) a partir de les conclusions de l'avaluació d'implementació i de resultats, que va del curs 2019-2020 al curs 2024-2025.

• Promoure l'avaluació de polítiques públiques en l'àmbit educatiu.

2.1 Objectius estratègics

• Recollir les visions de tres àmbits vinculats a les polítiques socioeducatives: l'Administració pública, que aporta experiència directa, coneixement del context i aplicació real de polítiques públiques; la universitat, que proporciona marcs teòrics, recerca actualitzada i capacitat analítica; i les entitats socials, que aporten la dimensió ciutadana i associativa i l'experiència directa de treball amb els territoris i les persones, així com coneixement tècnic.

• Aprofundir en les principals conclusions de l'avaluació d'implementació i resultats de l'Escola Municipals de Segones Oportunitats.

• Proposar línies de millora de l'EM2O.

3 Presentació

Marta Sendra, comissionada d'Educació de l'Ajuntament de Barcelona, dona la benvinguda al seminari i agraeix a la Direcció d'Educació de l'Ajuntament de Barcelona i a l'equip de l'EM2O que hagin organitzat aquesta sessió. La comissionada inicia la seva intervenció amb la lectura del poema de Miquel Martí i Pol Més enllà de temors i recances, s'obren sempre blaus, que remet a la idea que, malgrat la consciència del pas del temps, la fragilitat humana i els límits de la vida, sempre hi ha espai per a l'esperança, l'amor i la construcció de sentit.

Recorda que la jornada està dedicada a l'avaluació dels resultats de l'Escola Municipal de Segones Oportunitats i destaca que el mateix nom del centre evoca conceptes i reflexions com la importància de les segones oportunitats, la capacitat d'aprendre dels errors, el valor del replantejament personal i de l'autoconeixement, la construcció d'un nou projecte de vida, el creixement personal, la resiliència, la motivació i la necessitat de trencar estigmes i idees preconcebudes que sovint condicionen les trajectòries del jovent.

Explica que, en el marc de l'acte de lliurament de diplomes del curs 2025-2026, celebrat el 18 de juny de 2026 al Saló de Cent, va tenir l'oportunitat de conèixer algunes de les persones graduades d'aquesta promoció. Aquella trobada li va permetre constatar la rellevància de l'acompanyament, l'orientació personalitzada, el desenvolupament de competències i la iniciació formativa tècnica i professional en diferents oficis.

Va percebre la il·lusió i la confiança amb què els i les joves afrontaven els itineraris professionalitzadors que havien escollit. Les seves intervencions evidenciaven el paper fonamental que han tingut els educadors i les educadores, no només des del vessant formatiu, sinó també des de l'acompanyament emocional i vital. Destaca sobretot el respecte amb què els i les professionals han sabut acompanyar les decisions de cada jove, adaptant-se als seus ritmes i compartint tant les inquietuds com els èxits, generant un espai de confiança que permet avançar "en solitud, però no solitaris" (com diu Miquel Martí i Pol), construint un temps nou que cada persona es fa seu.

Abans de donar pas a la següent intervenció, agraeix la participació de totes les persones que han acceptat formar part del seminari, en destaca el compromís amb el projecte de l'Escola Municipal de Segones Oportunitats i reitera el suport i el compromís de l'Ajuntament de Barcelona amb aquesta iniciativa.

Elisenda Rius, de la Gerència de l'Àrea de Cultura, Educació, Cicles de Vida, Feminismes i LGTBI de l'Ajuntament de Barcelona, inicia el seminari i destaca el valor que l'Ajuntament atorga a aquesta política pública com a resposta al repte de l'abandonament educatiu prematur. Assenyala que, malgrat l'esforç econòmic que comporta, es tracta d'una inversió amb un elevat retorn social i considera que el fet que una sola persona pugui reprendre i continuar la seva trajectòria formativa ja justifica l'existència del programa.

4 Continguts del seminari

Pilar Lleonart, de la Direcció d'Educació de l'Ajuntament de Barcelona, dona la benvinguda a les persones assistents i posa en valor la possibilitat de reunir mirades diverses al voltant d'un objectiu compartit. Destaca el compromís de les diferents institucions i professionals implicats en el desenvolupament de l'Escola Municipal de Segones Oportunitats i assenyala que, després de set cursos de funcionament, el projecte acumula una experiència valuosa que convida a la reflexió compartida. Explica que la jornada s'ha plantejat com un seminari participatiu, amb la voluntat de generar debat, compartir aprenentatges i identificar reptes de futur de manera col·laborativa.

5 Ponència marc

La recerca i l'avaluació per millorar les polítiques públiques. L'experiència de l'Escola Municipal de Segones Oportunitats de Barcelona en la lluita contra l'abandonament escolar prematur

Maribel Garcia-Gràcia, professora agregada del Departament de Sociologia de la Universitat Autònoma de Barcelona i membre del Grup de Recerca Educació i Treball, destaca l'aposta política per l'Escola Municipal de Segones Oportunitats de Barcelona i per l'avaluació com a eina de millora de les polítiques públiques.

L'avaluació de programes constitueix una forma de recerca aplicada orientada a l'acció que permet desenvolupar polítiques basades en evidències (PBE), és a dir, decisions públiques fonamentades en informació rigorosa, dades i resultats. Aquest enfocament situa la recerca en relació directa amb el compromís social de la universitat, ja que permet generar coneixement útil per prendre decisions, analitzar el funcionament i els resultats de les polítiques públiques, millorar-ne l'eficàcia i facilitar la rendició de comptes davant la ciutadania.

L'avaluació no s'ha d'entendre només com un mecanisme de mesura dels resultats, sinó també com una eina d'aprenentatge i reflexió institucional. Perquè pugui contribuir realment a la millora, és necessari que incorpori espais de deliberació, validació i contrast que permetin compartir interpretacions, enriquir el coneixement generat i afavorir processos de transformació. L'avaluació contribueix a construir coneixement acumulatiu, fomentar una cultura organitzativa basada en evidències i impulsar processos de millora contínua.
Explica que existeixen diferents moments i finalitats dins del procés d'avaluació: l'avaluació diagnòstica, l'avaluació de la implementació, l'avaluació de resultats i l'avaluació d'impacte.

Els indicadors constitueixen una de les eines fonamentals de qualsevol procés d'avaluació. Els indicadors quantitatius són imprescindibles per objectivar els resultats, establir comparacions i disposar d'elements mesurables per valorar l'evolució dels programes. En el cas de les escoles de segones oportunitats, els resultats obtinguts permeten validar el model com una experiència d'èxit. Tot i això, es considera necessari complementar aquesta mirada quantitativa amb indicadors qualitatius que permetin incorporar les percepcions, valoracions i experiències de les persones joves participants.

També es planteja la necessitat de tenir en compte que alguns indicadors quantitatius poden incorporar biaixos derivats de les exigències de finançament o de dependències administratives, que poden afavorir una priorització dels resultats fàcilment mesurables i generar efectes no desitjats, com ara una orientació excessiva al curt termini. Es considera necessari avançar cap a models d'avaluació que permetin captar millor la complexitat dels processos educatius i socials.

Els conceptes d'èxit i de retorn educatiu generen diversos interrogants. La definició d'èxit sovint incorpora una mirada estandarditzada que pot no adaptar-se adequadament a trajectòries educatives complexes o a joves que parteixen de condicions de desigualtat. Les trajectòries educatives no són lineals i poden estar caracteritzades per interrupcions, canvis d'itinerari, entrades i sortides del sistema educatiu o processos de retorn després d'un període d'abandonament.

Per aquest motiu, es planteja la conveniència d'avançar cap a una anàlisi de trajectòries més sostinguda en el temps, que eviti reduir realitats complexes a categories dicotòmiques com èxit i fracàs o retorn i no-retorn. Es considera necessari explorar sistemes d'indicadors més graduals, adaptats als itineraris individualitzats i que incorporin també dimensions com la satisfacció, la utilitat percebuda, el benestar, l'autonomia o altres beneficis subjectius derivats del programa.

Quant a l'abandonament escolar prematur, la recerca evidencia que es tracta d'una realitat heterogènia i diversa, tant pel que fa als perfils del jovent com a les causes que el generen. La recerca mostra una forta relació entre abandonament educatiu i desigualtat social, fet que posa sobre la taula la necessitat d'impulsar polítiques que vagin més enllà de l'àmbit estrictament educatiu i incorporin una mirada social i comunitària.

Entre les causes de l'abandonament s'identifiquen les dificultats acadèmiques, vinculades a una acumulació progressiva de dificultats escolars, baixos resultats, repeticions i una desconnexió creixent dels processos d'aprenentatge. També es destaquen els processos de desafecció escolar, en què alguns joves desenvolupen una relació negativa amb l'escola, experimenten pèrdua de sentit dels estudis, malestar amb el centre o el professorat i una desvinculació educativa progressiva.

En aquest context, les escoles de segones oportunitats desenvolupen una funció preventiva i reparadora especialment rellevant. La seva tasca educativa i d'acompanyament permet donar resposta a joves amb trajectòries diverses: joves amb graduació o sense, amb itineraris interromputs, amb dificultats per accedir a altres recursos formatius, amb experiències prèvies de fracàs educatiu o en situacions de vulnerabilitat social.

El model de les escoles de segones oportunitats es configura com un model d'èxit, tot i que no existeix un únic model homogeni, sinó diferents aproximacions segons l'orientació, la funció i la intensitat de la intervenció. Es poden distingir tres grans models:

• El model professionalitzador, orientat principalment a la inserció laboral ràpida mitjançant formació pràctica, aprenentatge en empresa i itineraris curts i flexibles.

• El model educatiu reintegrador, centrat en el retorn al sistema educatiu formal, la preparació per a titulacions oficials i la continuïtat educativa.

• El model socioeducatiu integral, propi de les escoles de segones oportunitats, que combina formació, acompanyament individualitzat, pràctiques laborals i suport socioeducatiu.

Aquest model integral té avantatges significatius perquè ofereix una resposta multidimensional a l'abandonament educatiu prematur. La combinació de dimensions educatives, personals, socials i laborals permet adaptar els itineraris a les necessitats individuals del jovent, promoure el desenvolupament de competències transversals i socioemocionals, afavorir la permanència en el programa i reforçar la motivació per continuar formant-se.

Les evidències de recerca identifiquen diversos elements que expliquen l'eficàcia del model d'escola de segona oportunitat: la definició d'itineraris flexibles i individualitzats que permeten donar continuïtat als processos educatius; un acompanyament orientat al desenvolupament de competències personals, socials, bàsiques i professionals; un suport integral davant les necessitats socials i una atenció específica a les persones joves en situació de més vulnerabilitat; una aposta per l'experiència pràctica i la connexió amb el món empresarial; i el treball en xarxa amb altres agents educatius, socials i comunitaris.

El vincle apareix com un element central del model, ja que la relació de confiança amb l'equip de professionals, amb el centre i amb l'entorn és una condició fonamental per afavorir processos de canvi i reconstrucció de trajectòries.

També comenta la importància de definir adequadament el grup destinatari dels programes, ja que el perfil d'accés condiciona tant el disseny de la intervenció com els resultats esperats. El reconeixement del programa per part dels mateixos joves, sovint a través del boca-orella, mostra el valor del model i la seva capacitat de generar confiança. Alhora, es considera necessari diversificar els canals d'accés per garantir que arribin al programa perfils diversos de joves que poden beneficiar-se'n.

En relació amb el projecte de decret dels centres de noves oportunitats de la Generalitat de Catalunya, creu que el context actual es caracteritza per la coexistència de diferents dispositius: centres de noves oportunitats, escoles de segona oportunitat acreditades, formació professional bàsica, certificats de professionalitat i escoles de persones adultes. Aquest ecosistema pot representar una oportunitat per avançar cap a una millor coordinació i complementarietat, però també pot generar riscos de fragmentació institucional si cada recurs queda associat a una funció rígida.

Aquesta possible segmentació pot entrar en contradicció amb la realitat del jovent, ja que les trajectòries d'abandonament educatiu requereixen respostes integrals que combinin dimensions educatives, socials i laborals. El nou marc normatiu pot constituir una oportunitat per reconèixer i integrar les escoles de segones oportunitats sense perdre els elements que expliquen la seva eficàcia i singularitat.

El repte plantejat és avançar des d'un model fragmentat cap a un sistema integrat, basat en la coordinació entre dispositius i en la construcció de trajectòries educatives sostingudes, garantint tant la complementarietat dels recursos com el reconeixement dels models d'acompanyament més integrals.

6 Torn de paraula

Hungria Panadero, de la Fundació Ferrer i Guàrdia, destaca la necessitat de situar el dret a l'educació com a element central del debat sobre l'abandonament educatiu prematur. Aquest dret sovint es dona per descomptat, però les condicions econòmiques i socials condicionen fortament les trajectòries educatives de les persones joves i les seves oportunitats. Remarca que la rigidesa i la manca de flexibilitat del sistema educatiu dificulten l'atenció adequada a trajectòries vitals diverses i complexes. Planteja la necessitat d'incorporar amb més força la dimensió de promoció econòmica i ocupacional en aquests debats, ja que sovint queda poc present malgrat la seva relació directa amb les oportunitats de futur dels i les joves.

Exposa que cal una resposta integral que connecti educació, ocupació i inclusió social, i presenta que des de la Fundació Ferrer i Guàrdia han elaborat 33 propostes orientades a respondre a la dimensió ocupacional de les trajectòries juvenils.

Fa èmfasi en el paper de l'avaluació com a eina de transformació i apunta que, en els estudis sobre absentisme, el mateix procés d'avaluació pot contribuir a reduir-lo, ja que permet situar la persona al centre del projecte i també al centre de l'avaluació. En aquesta línia, subratlla el repte de valorar de manera adequada elements menys tangibles, com ara l'acompanyament, l'orientació i el vincle establert amb el col·lectiu de joves.

Afegeix que un dels reptes pendents és incorporar de manera més clara la perspectiva de gènere i interseccional. La taxa d'abandonament educatiu prematur de les noies no ha experimentat una reducció significativa en els darrers anys, i alerta que els models de resposta actuals poden estar excessivament masculinitzats.

Gemma Verdés, de la Direcció General de Formació al llarg de la vida, explica que el decret dels centres de noves oportunitats tindrà les limitacions pròpies d'un instrument normatiu que està destinat a ordenar un ecosistema complex. Tot i això, defensa que disposar d'un decret és preferible a no disposar-ne, ja que permet establir un marc de reconeixement institucional.

Aquest reconeixement és també una via per avançar en l'estabilitat i el finançament dels recursos. Destaca que les escoles de segones oportunitats han buscat històricament el reconeixement dins de l'àmbit educatiu i que, tot i que Treball i Drets Socials han de formar part de la resposta, l'àmbit educatiu té una responsabilitat central, ja que una part d'aquests joves han estat expulsats o no adequadament atesos pel sistema educatiu.

Indica que, més enllà del decret, és necessari definir amb més precisió els programes que poden formar part d'aquest ecosistema. Anuncia la creació d'un grup de treball amb persones expertes per concretar què s'entén per programes i quines característiques han de tenir.

Valora també el possible desplegament del reial decret estatal en aquesta matèria, tot i assenyalar que l'àmbit competencial del Ministeri és limitat i que el marc estatal actual és menys definit que el que s'està desenvolupant a Catalunya. Apunta que, en matèria de finançament, el plantejament estatal es basa sobretot en mecanismes de subvenció.

Per acabar, manifesta que la resposta a l'abandonament educatiu prematur no pot recaure només en els centres de noves oportunitats, sinó que ha d'implicar el conjunt del sistema educatiu i formatiu, incloent-hi els centres de formació professional i les escoles d'adults. Posa de manifest el repte de la permanència en els itineraris formatius i manifesta que encara hi ha dificultats importants de fidelització, com mostra el fet que aproximadament una de cada quatre persones matriculades en cicles formatius de grau mitjà no continua de primer a segon curs.

Begonya Gasch, de la Fundació El Llindar, destaca que des del naixement de les escoles de segona oportunitat es planteja la necessitat de disposar d'un espai de treball conjunt entre agents diversos. Expressa la importància de posar ordre en l'àmbit de la formació professional inicial des d'una lògica d'ecosistema i considera que, tot i la voluntat del Departament d'Educació d'avançar en aquesta direcció, encara cal trobar la manera d'articular aquest model.

Planteja la dificultat de construir itineraris coherents en un context amb una gran diversitat de recursos i dispositius, i assenyala que les lògiques administratives sovint actuen com a obstacle per respondre a trajectòries personals complexes. El temps de les persones joves no coincideix amb els temps administratius i defensa la necessitat de crear figures i mecanismes que tinguin en compte aquesta realitat.

Creu que el decret pot representar una oportunitat per crear un marc jurídic que reconegui les particularitats d'aquestes trajectòries i permeti donar cobertura a respostes diferents. Però apunta que el repte no és només normatiu, sinó també d'implementació i desplegament.

Remarca que, tot i que el lideratge pugui correspondre a Educació, la coordinació interdepartamental és imprescindible, ja que les trajectòries dels i les joves estan relacionades amb àmbits com la pobresa, la salut mental, la regularització administrativa o altres factors socials. Seria un error que aquests departaments no formessin part de la resposta, tant des del punt de vista administratiu com econòmic.

Defensa la necessitat que els dispositius existents obtinguin reconeixement institucional, ja que aporten un valor específic. Per això posa l'accent en la lògica de l'acompanyament com una assignatura pendent i planteja la necessitat de definir què significa acompanyar un o una jove amb trajectòria vital complexa. Una part important de la tasca desenvolupada per les escoles de segones oportunitats difícilment queda recollida mitjançant indicadors objectius tradicionals, i per tant cal avançar cap a nous sistemes d'avaluació.

Creu també que l'abandonament en els itineraris de formació professional bàsica ha de ser objecte d'anàlisi, ja que pot oferir una oportunitat per comprendre millor els factors que contribueixen a reproduir l'abandonament educatiu.

Marta Cid, de l'Asociación Española de Escuelas de Segunda Oportunidad, assenyala que sovint es vincula el model de noves oportunitats amb una possible externalització de responsabilitats públiques, però defensa que aquesta mirada no respon a la realitat. Considera que les escoles de segona oportunitat pertanyen al sistema i volen ser part de la solució davant un repte que interpel·la el conjunt de les polítiques públiques.

Destaca que actualment hi ha una certa desconfiança ciutadana envers l'eficiència de les polítiques públiques i defensa que l'educació és una peça clau de l'ascensor social. Considera que el treball desenvolupat per les escoles de segona oportunitat contribueix a garantir que aquest ascensor social funcioni i afavoreixi l'equilibri i la cohesió social.

El model de les escoles de segones oportunitats està avalat pels resultats obtinguts i cal fer possible que s'estengui al màxim nombre de territoris. Defensa la necessitat de reivindicar el valor d'aquesta tasca en les negociacions de finançament i de reconèixer-la com una política pública orientada a la igualtat d'oportunitats.

En un context de crisi i de transformacions socials, les escoles de segona oportunitat constitueixen un element clau, ja que tenen identificat el seu públic objectiu i disposen d'un model que pot contribuir a donar resposta a les necessitats existents.

Marta Sendra, comissionada d'Educació, assegura que la qüestió central en relació amb els indicadors és fer-ne una bona selecció. Assenyala la importància d'incorporar indicadors de gènere i recorda que la mirada social no pot limitar-se únicament a la dimensió educativa.

Neus Gómez, de la Diputació de Barcelona, expressa que des de l'àmbit educatiu sovint es tendeix a adoptar una actitud excessivament humil i defensa la necessitat de realçar més la contribució d'aquestes polítiques a l'ascensor social, la cohesió social i el desenvolupament del talent jove.

Creu que la tasca duta a terme per les escoles de segona oportunitat permet evitar la pèrdua de talent existent entre la població jove i contribueix al desenvolupament social i econòmic. Comparteix la importància de parlar d'un ecosistema de recursos i dispositius, però afegeix que també cal tenir en compte la dimensió territorial i la realitat local. Més enllà de regular, cal definir mecanismes d'articulació i coordinació efectiva.

Lorena Ventura, de Barcelona Activa, explica que des de l'àmbit de l'ocupació hi ha una implicació plena en el desenvolupament d'aquestes polítiques, en especial per la seva relació amb l'equilibri socioeconòmic de la ciutat. Assegura que Barcelona està perdent població jove i que diversos sectors professionals afronten dificultats per garantir el relleu generacional i cobrir determinades vocacions d'ofici.

Un dels reptes principals és trobar un millor encaix entre ocupació, formació i diversitat de perfils juvenils. Davant d'això, situa l'orientació professional i l'acompanyament com a elements clau i planteja la necessitat d'identificar els recursos públics disponibles a la ciutat per millorar aquesta connexió.

També posa l'accent en la necessitat d'incorporar una mirada de diversitat i un enfocament interseccional i afegeix la importància d'analitzar com es pot arribar millor a la població jove, ja que, malgrat l'existència de recursos, encara hi ha places i oportunitats formatives vacants.

Agustí Rubio, del Consorci d'Educació de Barcelona, posa en relleu la coordinació entre serveis i destaca que a Barcelona hi ha un bon nivell d'alineament entre els diferents agents, amb una consciència compartida que cada dispositiu atén perfils i necessitats diferents.

Elisenda Rius, de la Gerència de l'Àrea de Cultura, Educació, Cicles de Vida, Feminismes i LGTBI, assenyala que no comparteix la idea d'externalització, sinó que defensa el model de col·laboració publicoprivada. Considera que les solucions s'han de construir conjuntament amb els agents que coneixen la realitat del territori i que poden aportar coneixement i experiència.

Maribel Garcia-Gràcia, de la Universitat Autònoma de Barcelona, apunta que la qüestió de l'externalització respon a una lògica pròpia del sistema actual i defensa la necessitat d'avançar cap a una lògica de cocreació i corresponsabilitat entre els diferents agents implicats.

7 Presentació de l'avaluació d'implementació i resultats

Marcel Balasch, director de projectes de Spora, presenta l'avaluació d'implementació i resultats de l'Escola Municipal de Segones Oportunitats de Barcelona, elaborada per la seva entitat. Explica que l'EM2O està explorant les condicions d'avaluabilitat necessàries per poder dur a terme, en un futur, una avaluació d'impacte, i que, com a pas previ, es considera necessari disposar d'una avaluació del període 2019-2025 que permeti analitzar el desplegament del programa i els resultats assolits. L'avaluació parteix de l'anàlisi de les condicions d'avaluabilitat existents, amb una teoria del canvi del programa, tot i que aquesta ha quedat desactualitzada, i d'un registre amb informació sobre l'alumnat participant des de l'any 2019.

L'objectiu principal ha estat sistematitzar la intervenció, actualitzar la teoria del canvi i desenvolupar una avaluació de la implementació i dels resultats. La teoria del canvi permet identificar les hipòtesis que expliquen com els elements estructurals del programa i els processos contribueixen a generar els resultats esperats en la població objectiva.

Destaca que la identificació dels punts forts i dels elements de millora, juntament amb la formació en competències transversals, bàsiques i tècniques, ha de permetre incrementar la preparació de l'alumnat per desenvolupar itineraris formatius i laborals. També indica que oferir un espai on els joves se sentin escoltats, amb una metodologia adaptada a les seves necessitats, contribueix a reforçar el vincle amb l'aprenentatge i a afavorir processos de canvi. Així mateix, indica que l'acompanyament durant el procés formatiu és un element fonamental per facilitar la finalització dels itineraris amb èxit i afavorir l'adquisició d'autonomia per part de l'alumnat.

Pel que fa al disseny metodològic, explica que es tracta d'una avaluació de resultats i d'implementació amb un disseny no experimental ex post i un enfocament de contribució basat en metodologies mixtes. L'avaluació combina l'anàlisi quantitativa de dades disponibles amb una aproximació qualitativa orientada a comprendre com el desplegament del programa contribueix als resultats observats i a identificar possibles resultats no esperats.

Una part del treball ha consistit a completar els buits d'informació existents a la base de dades, tot i que la mostra té algunes limitacions de representativitat. Entre aquestes limitacions destaca una presència més elevada d'alumnat actual i nascut a l'estranger, així com una menor representació dels casos d'abandonament. També indica que, en l'anàlisi quantitativa, els resultats combinen dades provinents de diferents mostres, fet que caldrà corregir en processos d'avaluació futurs.

En relació amb la part qualitativa, explica que s'han organitzat cinc grups de discussió, una metodologia que permet aprofundir en la manera com el programa contribueix als resultats obtinguts i a explorar dimensions que no sempre queden recollides en els indicadors quantitatius.

Mireia Faucha, directora de projectes de Spora, explica que les principals preguntes d'avaluació plantejades són: si l'alumnat retorna al sistema educatiu, si identifica el seu itinerari vocacional, si assumeix responsabilitat envers el seu futur educatiu i laboral i si millora la seva preparació per avançar en el seu itinerari.

Respecte del retorn al sistema educatiu, un 80% de l'alumnat inicia una formació mentre participa en l'EM2O. Un 58% acaba l'itinerari a l'EM2O amb èxit, entenent aquest èxit com la finalització d'una formació durant el període d'acompanyament o l'adquisició de l'autonomia necessària per continuar el propi itinerari. A més, un 65% de l'alumnat que acaba amb èxit continua estudiant més tard.

Entre els elements que contribueixen a aquests resultats, identifica en especial l'acompanyament tutorial com un factor clau, juntament amb les mesures de suport a l'equitat educativa que permeten adaptar la resposta a les necessitats individuals de l'alumnat.

En relació amb la capacitat de l'alumnat per identificar el seu itinerari vocacional, la valoració mitjana és de 8,3 sobre 10 quant a la percepció que l'EM2O ajuda el jovent a decidir el seu itinerari formatiu i laboral. Entre els elements que hi contribueixen, assenyala el coneixement de les sortides professionals associades a les diferents formacions i una millor comprensió del funcionament del mercat laboral.

Pel que fa a la responsabilització envers el futur educatiu i laboral, un 8,9 sobre 10 de l'alumnat considera que l'escola l'ha ajudat en aquest procés. Els elements que expliquen aquesta valoració són la metodologia d'ensenyament, la facilitat per aprendre i la capacitat d'adaptació del programa a les necessitats dels joves.

Destaca que la metodologia de l'EM2O combina continguts teòrics i pràctics, s'adapta als diferents ritmes d'aprenentatge i fomenta la participació activa de l'alumnat. També destaca la capacitat del programa per generar un entorn segur on els i les joves poden establir vincles de confiança. El professorat esdevé una figura de referència i l'escola funciona com un espai d'ancoratge per a trajectòries educatives sovint marcades per experiències prèvies de desvinculació.

Quant a la millora de la preparació competencial, assenyala que és el resultat amb valoracions més moderades, amb una millora percebuda situada entre el 7 i el 8. Explica que, quan és necessari, s'efectua una fase prèvia de consolidació lingüística abans de l'inici del programa i que, durant la primera fase de l'itinerari, s'ofereix reforç en àmbits com les matemàtiques i les llengües.

En relació amb la satisfacció amb l'EM2O, nou de cada deu estudiants recomanarien l'escola a altres joves en una situació similar. Aquest nivell de satisfacció es relaciona també amb el creixement del boca-orella com a via de coneixement i accés al programa.
Com a conclusió, considera que el retorn educatiu no es pot entendre només com la represa dels estudis, sinó que depèn de disposar de les condicions necessàries per assolir aquesta continuïtat amb èxit. Aquestes condicions inclouen la combinació d'un acompanyament personalitzat, la reconstrucció del vincle amb l'aprenentatge i la progressiva responsabilització del jovent envers el seu futur. L'avaluació posa de manifest que l'EM2O es consolida com un espai segur on es generen relacions de confiança i on els i les joves poden reconstruir la seva trajectòria educativa i personal.

8 Torn de paraula

Mercè Garcia, del Consorci d'Educació de Barcelona, explica que des del servei d'orientació han derivat molts joves a l'Escola Municipal de Segones Oportunitats i posa en valor que el grau d'abandonament del programa és molt baix. Assenyala com un element especialment valuós del model el fet que hi puguin accedir joves amb situacions i trajectòries diverses. Considera que aquesta heterogeneïtat constitueix una riquesa, ja que permet compartir experiències vitals diferents i evita que el recurs es percebi com un servei estigmatitzador destinat únicament a joves que no han obtingut la graduació o que no han pogut accedir a altres places formatives.

Xavi Aranda, del Consorci de l'Educació de Barcelona, comenta que, des de la perspectiva dels centres d'educació d'adults, hi ha una gran identificació amb els centres de noves oportunitats. Comparteixen molts elements, especialment la mirada orientada a construir itineraris vitals i a situar l'acompanyament i l'orientació de la persona al centre de l'acció educativa. El perfil destinatari dels centres d'educació d'adults és molt ampli i divers i cal pensar en com es pot incorporar aquesta mirada plural i heterogènia en el conjunt del sistema. Defensa la importància del model socioeducatiu integrat i destaca que els centres d'adults han assumit històricament reptes als quals el sistema educatiu no ha pogut donar resposta, i que caldrà continuar assumint nous reptes en aquesta línia.

Hungria Panadero, de la Fundació Ferrer i Guàrdia, reconeix la tasca desenvolupada per Laia i Jordi, destacant que sense la seva implicació i empenta no hauria estat possible dur a terme aquesta avaluació.

Alguns dels elements clau del model es poden resumir en conceptes com l'escolta, l'exploració, l'absència de judici i la creació d'un espai segur, aspectes que configuren una actitud d'acompanyament davant dels reptes vitals de la població jove. Relaciona aquest fet amb la capacitat del programa de generar boca-orella, ja que són els mateixos joves els principals prescriptors del recurs. També ressalta la qualitat de l'avaluació realitzada i planteja la reflexió sobre què passaria si aquest mateix nivell d'acompanyament i suport s'avalués en altres espais del sistema educatiu, com a l'ESO.

Assegura que l'acompanyament i l'actitud davant dels reptes vitals haurien de constituir un eix vertebrador del sistema educatiu. Recorda que el Pla nacional de joventut estableix un marc que interpel·la totes les administracions educatives a desplegar programes d'orientació i acompanyament.

Neus Gómez, de la Diputació de Barcelona, detalla que les escoles de segones oportunitats apliquen un model exemplar que hauria de servir de referència per evitar que determinades persones joves arribin a situacions de desvinculació educativa que posteriorment requereixin aquests recursos.

A partir del model i dels resultats obtinguts, cal aconseguir superar la visió estigmatitzadora d'aquestes escoles i reconèixer-les com un model educatiu d'èxit. No s'han d'entendre únicament com una resposta per al jovent que "cau" del sistema, sinó com un model que pot actuar com a referent i far per al conjunt del sistema educatiu.

Begonya Gasch, de la Fundació El Llindar, creu que la clau de l'èxit del model és posar les condicions necessàries perquè els i les joves puguin avançar, un plantejament que representa un canvi de paradigma respecte a models que situen els requisits per davant de les necessitats de les persones.

Apunta a la importància de definir adequadament el perfil destinatari, però alerta que una definició massa restrictiva pot deixar fora joves que també necessiten aquest tipus de resposta. Creu que cal mantenir una mirada flexible i que l'èxit del model depèn en gran part del treball quotidià de l'equip de professionals que ha de poder acollir cada jove, escoltar-lo i orientar-lo d'acord amb la seva situació concreta.

Aquesta dimensió simbòlica i relacional de l'escola és difícil de replicar si no existeix una determinada organització del temps i de l'espai educatiu. Els instituts funcionen amb altres paràmetres organitzatius, no perquè no facin bé la seva tasca, sinó perquè la seva estructura actual no està pensada específicament per donar resposta a determinades trajectòries ni per permetre aquest grau d'acollida i acompanyament individualitzat.

Marta Sendra, comissionada d'Educació, considera que l'ESO no està dissenyada per respondre a aquest tipus d'acompanyament intensiu i personalitzat. Alguns models com l'Institut Escola han avançat en aquesta direcció, ja que permeten un seguiment més continuat de les trajectòries educatives i afavoreixen la construcció del vincle.
També posa sobre la taula la situació de col·lectius amb diversitat funcional o amb possibles problemes de salut mental, que sovint queden exclosos del sistema.

Núria Comas, d'Ivàlua, opina que els resultats de l'avaluació haurien de servir com a font d'aprenentatge per al conjunt del sistema educatiu. Cal aprofitar l'ocasió per difondre aquests resultats més enllà dels espais vinculats específicament a les noves oportunitats, ja que processos d'avaluació com aquest generen coneixement transferible i poden aportar elements de millora a altres àmbits.
Planteja la necessitat de reflexionar sobre els aprenentatges derivats de l'avaluació i pregunta quins elements del funcionament del programa han permès identificar nous coneixements o possibles replantejaments de cara al futur.

Jhonny Mancilla, de l'Escola Municipal de Segones Oportunitats de Barcelona, respon que el procés d'avaluació els ha permès aprendre molt sobre el funcionament del programa i sobre els efectes que té en les trajectòries del jovent. Explica que l'avaluació forma part de la manera de treballar de l'escola i que és transversal a totes les actuacions que s'hi desenvolupen. L'alumnat participa de manera continuada en processos d'avaluació i es promou l'escolta activa de les seves opinions i valoracions, fet que permet incorporar aprenentatges i millores de manera constant.

Destaca la importància d'incorporar la veu dels i les joves en el disseny, el desenvolupament i l'avaluació dels programes. Les seves aportacions són fonamentals i cal avançar cap a models en què el propi jovent contribueixi a orientar i definir les respostes que necessita. Assenyala també que els joves tenen dret a equivocar-se i considera que, com a societat, sovint se'ls exigeixen resultats immediats. Els serveis educatius haurien de garantir espais segurs d'acompanyament i aprenentatge on els errors formin part del procés educatiu.

L'EM2O disposa d'una primera etapa d'un any sense l'objectiu d'obtenir una titulació oficial, amb la finalitat de prioritzar els processos d'aprenentatge, la recuperació del vincle amb l'educació i el respecte als ritmes individuals. És difícil respectar els ritmes d'aprenentatge quan la pressió per obtenir una titulació esdevé l'objectiu principal des de l'inici del procés.

9 Principals conclusions i cloenda

Maribel Garcia-Gràcia, de la Universitat Autònoma de Barcelona, creu que el dret a l'educació al llarg de la vida ha de constituir l'element nuclear de qualsevol política educativa, juntament amb la necessitat de situar l'alumnat al centre de les actuacions.

L'avaluació constata que el model de les escoles de segones oportunitats és un model d'èxit i celebra la voluntat política d'avançar en el seu reconeixement. Iniciatives com el nou decret o altres mesures de desplegament s'han de concretar en un ecosistema coherent que sigui capaç de respondre a la complexitat de les trajectòries de les persones joves.

Defensa la importància d'identificar amb claredat quins són els elements que expliquen l'èxit d'aquest model i considera que el conjunt del sistema educatiu hauria d'aprendre d'aquestes experiències. Recorda que des de fa anys hi ha evidències que avalen el funcionament d'aquest model i posa en relleu aspectes com l'acompanyament, l'escolta activa, el respecte als temps dels joves i la construcció del vincle educatiu.

Per acabar, destaca que la diversitat de perfils és també un valor del model, ja que contribueix a evitar processos d'estigmatització de les persones joves participants.

Pilar Lleonart, de la Direcció d'Educació de l'Ajuntament de Barcelona, conclou que la persona jove ha de continuar sent el centre del projecte educatiu. Les persones joves no només han participat en el procés d'avaluació, sinó que també participaran en el retorn dels resultats, reforçant així el seu paper actiu en la millora del programa.

Subratlla la importància de garantir tant el dret a l'educació com el dret del jovent a ser escoltat, i tanca la sessió amb una mirada de futur, expressant la voluntat de continuar obrint nous horitzons i noves oportunitats que permetin seguir avançant en la construcció d'un model educatiu més inclusiu i centrat en les persones.

10 Relació de persones participants

- **Xavier Aranda**, Direcció de Postobligatòria i Règim Especial. Consorci d'Educació de Barcelona.
- **Lluís Bages**, investigador. Fundació Ferrer i Guàrdia.
- **Marcel Balasch**, director de projectes. Spora.
- **Marta Cid**, presidenta. Asociación Española de Escuelas de Segunda Oportunidad (E2O España).
- **Núria Comas**, analista i coordinadora de l'Addenda amb el Departament d'Educació i Formació Professional. Ivàlua.
- **Joan Manuel del Pozo**, president del Consell d'Educació de Catalunya.
- **Mireia Faucha**, directora de projectes. Spora.
- **Maribel García-Gràcia**, professora agregada del Departament de Sociologia i membre del Grup de Recerca Educació i Treball (GRET). Universitat Autònoma de Barcelona.
- **Mercè Garcia**, Departament d'Orientació Educativa – Pla Jove. Consorci d'Educació de Barcelona.
- **Begonya Gasch**, Fundació El Llindar (representant de la UTE que gestiona l'EM2O).
- **Cristina Gómez**, Fundació El Llindar (representant de la UTE que gestiona l'EM2O).
- **Neus Gómez**, tècnica assessora. Gerència d'Educació, Diputació de Barcelona.
- **Jordi Grau**, gestor de projectes de la Direcció d'Educació (tècnic responsable de l'EM2O). Ajuntament de Barcelona.
- **Núria Guasch**, representant del Departament de Joventut. Ajuntament de Barcelona.
- **Laia Herrera**, investigadora en Drets Socials i Polítiques Públiques. Institut Metròpoli.
- **Pilar Lleonart**, directora d'Educació. Ajuntament de Barcelona.
- **Jhonny Mancilla**, director de l'EM2O. Salesians Sant Jordi.
- **Aroa Ortega**, assessora de la Regidoria d'Educació. Ajuntament de Barcelona.
- **Hungria Panadero**, directora. Fundació Ferrer i Guàrdia.
- **Elisenda Rius**, gerent de l'Àrea de Cultura, Educació, Cicles de Vida, Feminismes i LGTBI. Ajuntament de Barcelona.
- **Agustí Rubio**, Departament d'Orientació Educativa – Pla Jove. Consorci d'Educació de Barcelona.
- **Marta Sendra**, comissionada d'Educació. Ajuntament de Barcelona.
- **Sofia Monsalves,** doctoranda. Universitat Autònoma de Barcelona.
- **Andreu Termes,** investigador en Drets Socials i Polítiques Públiques. Institut Metròpoli.
- **Lorena Ventura**, directora de Programes Transversals d'Ocupació. Barcelona Activa.
- **Gemma Verdés,** directora general de Formació al Llarg de la Vida. Departament d'Educació i Formació Professional, Generalitat de Catalunya.

Seminari
Avaluació de resultats de l'Escola municipal de Segones Oportunitats

1 de juliol de 2026
Sala 1
Ajuntament de Barcelona

Relatoria
Octubre 2026

Direcció d'Educació
Gerència de Cultura, Educació i Cicles de Vida